

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۲/۱۵

راهکارهای توسعه مهارت‌های تدریس در رویکرد دانش‌آموز محور

محمد شهنوازی منفرد^۱، ضابط شهنوازی منفرد^۲، محمد گنگوزهی^۳

۱- کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان

۲- کارشناسی ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خاش

۳- کارشناسی تربیت بدنی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خاش

shanavaziimm@gmail.com

چکیده

در دهه‌های اخیر، رویکرد دانش‌آموز محور به عنوان یک رویکرد آموزشی نوین و مؤثر شناخته شده است. این رویکرد تأکید می‌کند که دانش‌آموزان به عنوان مرکز فرآیند آموزش قرار گیرند و آموزش به شکلی طراحی شود که نیازها، علاقه‌ها و تجربیات آن‌ها را در نظر بگیرد. در این مقاله، به تحلیل مفاهیم و رویکردهای دانش‌آموز محور در عمل پرداخته می‌شود. در ابتدا، مفاهیم اصلی مرتبط با دانش‌آموز محور مورد بررسی قرار می‌گیرد. مفاهیمی از قبیل همراهی و همکاری، انگیزش و علاقه، خودآگاهی و خودتنظیمی، تعامل و تعاون، تنوع و تفاوت‌پذیری و توانمندسازی دانش‌آموزان مورد بحث و تبیین قرار می‌گیرند. سپس، رویکردهای مختلفی که در فرآیند آموزش و پرورش می‌توان از آن‌ها به عنوان رویکردهای دانش‌آموز محور استفاده کرد، بررسی می‌شوند. این رویکردها شامل مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاقیت، یادگیری مبتنی بر پروژه و مسئله، آموزش مبتنی بر بازی و شبیه‌سازی، استفاده از فناوری‌های نوین در آموزش و توسعه مهارت‌های ارتباطی و همکاری است. در نهایت، چالش‌ها و مسائلی که در پیاده‌سازی رویکردهای دانش‌آموز محور در عمل ممکن است به وجود آید، مورد بررسی قرار می‌گیرد. این مسائل شامل مسائل مربوط به ساختار سنتی آموزش و پرورش، مهارت‌های مورد نیاز برای اجرای مؤثر رویکردهای دانش‌آموز محور، ارزیابی و اندازه‌گیری عملکرد دانش‌آموزان، و نیز مدیریت کلاس درس در رویکردهای دانش‌آموز محور است. با استفاده از این تحلیل، مقاله سعی می‌کند تا به پیاده‌سازی مناسب رویکردهای دانش‌آموز محور در آموزش و پرورش کمک کند و راهنمایی‌های مورد نیاز برای اجرای مؤثر این رویکرد را ارائه دهد.

واژگان کلیدی: دانش‌آموز، معلم، مدرسه، دانش‌آموز محور، روش تدریس.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

رویکرد دانش‌آموز محور به عنوان یکی از رویکردهای آموزشی مدرن، با تأکید بر نقش و اهمیت دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری و تحصیل، بر طراحی و اجرای آموزش تأکید می‌کند. این رویکرد، به جای تمرکز بر معلم و محتوای درس، دانش‌آموز را به عنوان مرکزی برای آموزش قرار می‌دهد و به دنبال فراهم آوردن محیط‌های آموزشی مناسب برای توسعه تمامی جوانب شخصیتی و توانمندی‌های دانش‌آموزان است. در حالی که رویکرد دانش‌آموز محور از لحاظ نظری و علمی مورد توجه و تحقیقات فراوانی قرار گرفته است، اما پیاده‌سازی آن در عمل همچنان با چالش‌ها و مسائلی مواجه است. این مقاله با هدف بررسی و تحلیل مفاهیم و رویکردهای دانش‌آموز محور در عمل، به بررسی این ابعاد عملی و عمل‌پذیری رویکرد دانش‌آموز محور می‌پردازد (Zhang et al., ۲۰۲۰).

اصطلاح یادگیری دانش‌آموز محور به طیف گسترده‌ای از برنامه‌های آموزشی، تجربیات یادگیری، رویکردهای آموزشی و استراتژی‌های حمایتی اشاره دارد که برای رفع نیازهای یادگیری، علایق، آرزوها یا زمینه‌های فرهنگی جداگانه گروه‌های مختلف دانش‌آموزان در نظر گرفته شده است. برای دستیابی به این هدف، مدارس، دبیران، مشاوران راهنمایی و سایر متخصصان آموزشی ممکن است انواع مختلفی از روش‌های آموزشی را به کار گیرند، از تغییر تکالیف و استراتژی‌های آموزشی در کلاس درس تا طراحی مجدد روش‌های گروه بندی و آموزش دانش‌آموزان در یک مدرسه. (Grant and Basye, ۲۰۱۴).

برنامه‌های آموزشی رویکرد دانش‌آموز محور

برای آنکه به وجود آمدن نظریه آموزش و پرورش دانش‌آموز محور را به خوبی درک کنیم باید ابتدا آن را در بستر تاریخی خود بررسی کنیم. نیمه اول قرن بیستم، بدون شک متعلق به رفتارگرایی بود. این نظریه روان‌شناختی که توسط نظریه‌پردازانی چون جان واتسون، بی‌اف اسکینر و دیگران حمایت می‌شد، دیدگاهی مکانیکی و ماشینی نسبت به آموزش انسان داشتند. رفتارگرایان، رویکرد روان‌شناسانه خود را بر فلسفه جان لاک انگلیسی بنیان گذاشته بودند که ذهن انسان را لوحه‌ای سفید می‌دانست که فطرت نقشی در آن ندارد و زندگی اجتماعی خطوطی را بر آن لوحه نقش می‌زند که شخصیت و روش و منش انسانی را تعیین می‌کند. به این ترتیب رفتارگرایی، مدعی بود که می‌تواند افراد جامعه را تنها از طریق آموزش رفتارهای مناسب، به جامعه‌ای ایدئال و بدون کم و کاستی تبدیل کند زیرا اگر محیط زندگی انسان و عوامل بیرونی رفتار را بتوان کنترل کرد، پس می‌توان هر خروجی مورد نظری را هم انتظار داشت (عابدی و همکاران، ۱۳۹۹).

اوج گیری رفتارگرایی و اقبال شدید روان‌شناسان و متولیان آموزشی به چنین رویکرد مکانیکی به آموزش، منجر به کنار گذاشتن بسیاری از دیدگاه‌های گذشته در مورد اصالت دانش و نقش فطرت و ذهن انسان در یادگیری شد. چرا که در این دیدگاه، یادگیری چیزی جز توالی رابطه محرک و پاسخ و شرطی‌شدن ذهن توسط تکرار رابطه بین علت و معلول یا به عبارت صحیح‌تر محرک و پاسخ نبود. همان‌طور که مشخص است این دیدگاه تنها بر آنچه قابل مشاهده و اندازه‌گیری است مبتنی شده بود بنابراین در این تئوری تنها رفتار یا برون‌داد قابل مشاهده و سنجش می‌توانست یادگیری را مورد ارزیابی قرار دهد. یا به قول رفتارگرایان: "یادگیری تغییر رفتار است" (Huang et al., ۲۰۱۲).

رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور، در پاسخ به تصمیمات آموزشی که به طور کامل به آنچه دانش‌آموزان باید بدانند، یا چه روش‌هایی در تسهیل یادگیری برای تک تک دانش‌آموزان یا گروهی از دانش‌آموزان موثرتر است، به وجود آمد. بسیاری از رویکردهای سنتی برای مدرسه را می‌توان مدرسه محور یا معلم محور در نظر گرفت زیرا مدارس اغلب به گونه‌ای سازماندهی و مدیریت می‌شوند که برای عملکردهای سازمانی خوب عمل می‌کند اما ممکن است موثرترین روش‌های آموزش را منعکس نکنند. برای مثال، اگر همه دانش‌آموزان در کلاس‌های درس زیر نظر دبیران آموزش ببینند، از نظر سازمانی و اداری بسیار قابل کنترل‌تر است. در صورتی که آموزش با منابع و کتاب‌های درسی تعیین شده به پیش رود، این کنترل بیشتر نیز می‌شود.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

حامیان رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور می‌خواهند بسیاری از تمایلات سازمانی یا آموزشی رایج در مدارس را با هدف اصلی یادگیری دانش آموزان به چالش بکشند و تغییر دهند. همه ملاحظاتی که به نحوی یادگیری دانش‌آموزان را بهبود نمی‌بخشد و تسهیل نمی‌کند، در درجه دوم و پایین قرار خواهند گرفت. در واقع منطق اساسی در این موضوع این است که مدارس باید به منظور افزایش یادگیری دانش‌آموزان طراحی شوند، نه افزایش کارایی سازمان.

دیدگاه‌های کاهش‌گرایانه رفتارگرایان، رفته رفته موجب واکنش عده‌ای دیگر از روان‌شناسان شد که از نقطه نظر به شدت مادی‌گرا و مکانیکی رفتارگرایی وحشت زده شده بودند. ابتدا روان‌شناسان آلمانی با مطرح کردن روانشناسی گشتالت، در برابر موج سهمگین رفتارگرایی ایستادند. گشتالتی‌ها روان‌شناسانی کل‌گرا بودند که به شدت با جزئی‌نگری رفتارگرایی مخالفت می‌کردند و معتقد به یادگیری از نوع بینش و درک کل بودند. روان‌شناسان دیگری نیز به عنوان مدافعین روان‌شناسی شناختی، بار دیگر مفاهیم مطرود شده‌ای مثل ذهن، یادگیری، تفکر، دانستن، و آموختن را وارد مباحث آموزشی کردند. روان‌شناسان شناختی، بر فرایندهای ذهنی و عقلی بیش از نمودهای بیرونی رفتار متمرکز بودند و عقیده داشتند ذهن انسان در مرکز جهان قرار دارد. این ساختارها و ارتباطات ذهنی است که به رفتار انسان معنا و مفهوم می‌بخشد و حتی اگر یادگیری نمادی بیرونی هم نداشته باشد، باید تغییر را در عمق ذهن، باور و تفکر انسان جستجو کرد (نادری و همکاران، ۱۳۹۹).

به زودی در بین روان‌شناسان شناختی نیز رویکردی نوین به نام روان‌شناسی تحولی با نظریات ژان پیاژه (۱۸۹۶-۱۹۸۰) آغاز شد. ژان پیاژه که بی‌شک یکی از بزرگ‌ترین و تاثیرگذارترین چهره‌های آموزشی و روانشناسی کودک در تاریخ است، به نقش رشد و تکامل انسان در یادگیری توجه کرد. او روند تکامل ذهن در انسان را به چهار دوره تقسیم کرد که از اندیشه عینی تا انتزاعی، هر کودک انسان، باید از این مراحل بگذرد تا قوای تحلیل و قضاوت ذهنی او به اعلا درجه برسد (Grant and Basye, ۲۰۱۴). همزمان با پیازه افراد دیگری هم در جای‌جای جهان با استناد به تحقیقات پیازه، شروع به نظریه‌پردازی در حوزه آموزش بر اساس روانشناسی شناختی کردند یعنی رویکردی را وارد آموزش کردند که مبتنی بر پرورش ذهن انسان بود. یکی از این افراد پزشکی ایتالیایی به نام ماریا مونته‌سوری (۱۸۷۰-۱۹۵۲) بود که نظریات پیشروی خود را در زمینه آموزش با تاسیس مدارس برای کودکان فقیر در مناطق محروم مورد آزمایش عملی قرار می‌داد. ماریا مونته‌سوری نگاهی کل‌نگر به انسان داشت و معتقد بود آموزش و پرورش باید به صورت همه‌جانبه بر تربیت قوای انسانی در همه زمینه‌ها متمرکز باشد و البته با توجه به درجات تکامل و رشد کودک، برنامه‌های آموزشی خود را تنظیم و سازماندهی کند. بی‌شک مونته‌سوری یکی از پایه‌گذاران نظریه آموزش و پرورش دانش‌آموز محور بوده و هست (Huang et al., ۲۰۱۲).

نحوه شکل‌گیری رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور

رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور، در پاسخ به تصمیمات آموزشی به وجود آمد که به طور کامل به آنچه دانش‌آموزان باید بدانند، یا چه روش‌هایی در تسهیل یادگیری برای تک تک دانش‌آموزان یا گروهی از دانش‌آموزان موثرتر است، به وجود آمد. قدمت رویکردهای آموزشی دانش‌آموز محور به دهه ۱۹۳۰ برمی‌گردد. مربیان آمریکایی در آن دوران از واژه‌های معلم محور و دانش‌آموز محور، برای توصیف دو رویکرد متمایز در آموزش استفاده می‌کردند. رویکرد معلم محور معمولاً به موقعیت‌های یادگیری اشاره می‌کند که در آن‌ها معلم بر مطالبی که دانش‌آموزان مطالعه می‌کنند و روش‌های مطالعه آن، یعنی زمان، کجا، چگونه و با چه سرعتی، آن را کنترل می‌کند. در کلاس‌هایی که معلم محور تلقی می‌شود، معلم تمایل دارد که فعال‌ترین فرد در اتاق باشد و بیشتر صحبت می‌کند. محققان و مورخان دریافته‌اند که رویکرد آموزشی معلم محور بیش از یک قرن است که حالت غالب در مدارس دنیا بوده است و شواهد نشان می‌دهد که تنها بخش کوچکی از محیط‌های آموزشی در مدارس دنیا با رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور آشنا هستند. با این اوصاف، برخی از جنبه‌های رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور مانند چیدمان میزها در حلقه‌ها یا گروه‌های کوچک و تکالیفی که به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد مطالب خواندن خود را انتخاب

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کنند، به طور گسترده توسط دبیران پذیرفته شده است. در بسیاری از موارد، محیط آموزشی معمولی در مدارس دولتی ترکیبی از رویکردهای معلم محور و دانش آموز محور است (Zhang et al., ۲۰۲۰).

ویژگی‌های اصلی رویکرد آموزشی دانش آموز محور

رویکرد آموزشی دانش آموز محور نیز مانند تمام رویکردهای آموزشی دیگر، ویژگی‌های خاص و مخصوصی دارد. ویژگی‌هایی که سبب تفاوت این رویکردها با رویکرد معلم محور شده است. به همین دلیل لازم است تا درباره این ویژگی‌ها اطلاعاتی را داشته باشیم. در ادامه به برخی از این ویژگی‌ها اشاره خواهیم کرد (Pane et al., ۲۰۱۵):

- ✓ شخصی بودن یادگیری و آموزش براساس علایق و آرزوهای دانش آموزان
- ✓ انعطاف پذیری برای یادگیری در زمان و مکان
- ✓ اجازه انتخاب برای دانش آموزان
- ✓ یادگیری مبتنی بر شایستگی
- ✓ حمایت دانش آموزان از یکدیگر
- ✓ یاد گرفتن مشارکت و کارگروهی
- ✓ ایجاد تفکر انتقادی و حل مسئله در کودکان.
- ✓ درگیری بیشتر دانش آموزان با محورهای اصلی دروس

حرکت به سمت افزایش تصمیم گیری دانش آموزان می‌تواند انواع مختلفی داشته باشد. با این حال، همه برنامه‌های رویکرد آموزشی دانش آموز محور، بر استفاده از ارزیابی‌های دقیق برای سنجش عملکرد دانش آموزان از طریق مشارکت دبیران و دانش آموزان در فرایند ارزیابی تأکید دارند. یادگیری دانش آموز محور انعطاف پذیری بیشتری را برای کار در گروه‌های کوچک یا یادگیری از راه دور فراهم می‌کند. انعطاف پذیری رویکرد آموزشی دانش آموز محور با توجه به سازگاری مدارس با همه گیری ویروس کرونا و تغییر آن به سمت آموزش از راه دور بسیار مهم است. امروزه مرز میان باید راه‌هایی را برای به کارگیری یادگیری دانش آموز محور به صورت مجازی ببابند. در حالی که ایجاد تجربیات یادگیری از راه دور می‌تواند یک کار دلهره آور باشد، ما می‌دانیم که کلاس‌های از راه دور را می‌توان طوری طراحی کرد که یادگیری دانش آموز محور را با شیوه‌های بسیار موثری ترکیب کند (Grant and Basye, ۲۰۱۴).

نقش دبیران در رویکرد آموزشی دانش آموز محور

یادگیری دانش آموز محور، تغییر قابل توجهی از رویکردهای سنتی در آموزش و پرورش ایجاد می‌کند. با این حال، رویکرد آموزشی دانش آموز محور بر مشارکت دبیران در ایجاد یک محیط یادگیری برتر برای همه افراد درگیر تمرکز دارد. پس از قرار گرفتن دبیران در معرض رویکرد آموزشی معلم محور، بسیاری از دبیران شرکت کننده احساس کردند این رویکرد جدید دقیقاً با باورهای موجود آن‌ها در مورد نقش خود به عنوان مربیان متناسب است. برای بقیه تطبیق هویت خود به عنوان معلم با مدل دانش آموز محور مشکل تر بودند. با این حال، دبیران هر دو گروه سرانجام دریافتند که رویکرد دانش آموز محور به آن‌ها کمک می‌کند دبیرانی شوند که همیشه می‌خواستند. برنامه درسی مدارس با رویکرد آموزشی دانش آموز محور برنامه درسی مدارس همچنان نقش اصلی را در رویکرد آموزشی دانش آموز محور ایفا می‌کند (Zhang et al., ۲۰۲۰).

درست مانند رویکرد سنتی و معلم محور، از برنامه‌های درسی برای کمک به ارتباط علایق دانش آموزان با مهارت‌هایی که آن‌ها را برای ورود به دانشگاه و مشاغل مورد نظرشان آماده می‌کند، استفاده می‌شود. این رویکرد به محیط یادگیری کم چالش تری منجر نمی‌شود. این فقط موضوعات چالش برانگیز مدرسه را مستقیماً با علاقه‌های دانش آموزان در دنیای واقعی پیوند می‌دهد. محیط‌های مشارکتی در مدرسی که از رویکرد آموزشی دانش آموز محور استفاده می‌کنند، اغلب منجر به یک

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برنامه درسی می‌شود که حول پروژه‌های گروهی می‌چرخد. این محیط‌ها همچنین یادگیری بین رشته‌ای را تقویت می‌کنند زیرا دانش‌آموزان به دنبال علایق خود، ممکن است با علایق جدیدی نیز روبه‌رو شوند. یادگیری بین رشته‌ای نیز اغلب منجر به مشارکت عمیق‌تر، تفکر و توانایی حل مسئله دانش‌آموزان می‌شود. این رویکرد احتمال اینکه دانش‌آموزان دبیرستانی در دوره‌های خود سخت کار کنند را افزایش می‌دهد و به آن‌ها کمک می‌کند تا روی موضوعاتی تمرکز کنند که بعداً می‌توانند در دانشگاه و مقاطع بعدی از آن استفاده کنند. رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور بر مشارکت دبیران در ایجاد یک محیط یادگیری برتر برای همه افراد درگیر تمرکز دارد (Martinez, ۲۰۰۱).

اهداف رویکرد آموزشی دانش‌آموز محور

محیط‌های یادگیری دانش‌آموز محور از آموزش برای تسهیل یادگیری دانش‌آموز استفاده می‌کنند. دبیران، دانش‌آموزان را به سمت مشارکت معنی‌دار با مطالبی که اعضای کلاس خود انتخاب کرده‌اند، راهنمایی می‌کنند (Powell et al., ۲۰۰۸):

- ✓ کمک به دانش‌آموزان برای سازگاری با محیط یادگیری جدید و متفاوت
- ✓ کمک به دانش‌آموزان برای فهم یادگیری موفق
- ✓ فرصت دادن به دانش‌آموز برای بیان ایده‌های خود
- ✓ همکاری دانش‌آموز در تعیین اهداف کلاس
- ✓ کمک به دانش‌آموز برای تعیین اهداف کلاس و مسیر آموزشی
- ✓ مشخص کردن نحوه رسیدن به اهداف دانش‌آموز و کمک به او
- ✓ دادن فضای کافی به دانش‌آموز برای یاد گرفتن اشتباهات خود
- ✓ ایجاد فضا برای یادگرفتن مهارت تفکر انتقادی در دانش‌آموز
- ✓ استفاده از دانش‌آموز به عنوان حامی در فرایند یادگیری
- ✓ نشان دادن تکنیک‌های خاص به دانش‌آموزان برای دسترسی به اطلاعات مورد علاقه آن‌ها
- ✓ استفاده از دانش‌آموز برای رسیدن به یادگیری
- ✓ محیط‌های یادگیری دانش‌آموز محور از آموزش برای تسهیل یادگیری دانش‌آموز استفاده می‌کنند (Pane et al., ۲۰۱۵).

ویژگی کلاس‌های دانش‌آموز محور

- ✓ دانش‌آموزان و معلم به یک اندازه کار می‌کنند.
- در کلاس‌های معمولی و سنتی، معلم همه کارها را به عهده دارد، سوال پرسیدن، اضافه کردن توضیحات به پاسخ‌ها، مثال زدن، آماده کردن ذهن دانش‌آموزان برای شروع درس، مرور کردن و ... اما در کلاس دانش‌آموز محور، برخی از این وظایف به عهده دانش‌آموز است.
- ✓ دانش‌آموزان از هم کلاسی‌ها یاد می‌گیرند.
- دانش‌آموزان با هم و از هم یاد می‌گیرند. البته معلم هم دانش کافی را دارد و مهارت‌ها و دانش خود را در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌دهد.
- ✓ دانش‌آموزان درگیر فعالیت‌ها و یادگیری فعال هستند.
- معلم کنجکاو دانش‌آموز را برانگیخته و به آنها فرصت می‌دهد پاسخ سوال‌های خودشان را پیدا کنند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ✓ دانش آموزان آموخته‌های خود را در زندگی واقعی استفاده می‌کنند.
- تمرکز این روش تدریس فعال بر مهارت‌هایی است که در زندگی واقعی استفاده می‌شوند. در این صورت دانش آموزان انگیزه کافی برای شرکت در فعالیت‌ها و یادگیری بیشتر را دارند.
- ✓ دانش آموزان به موقع بازخوردهای مناسب می‌گیرند.
- یکی دیگر از ویژگی‌های کلاس دانش آموز محور این است که بعد از انجام فعالیت‌های مختلف در کلاس، نتایج در گروه‌ها به بحث گذاشته می‌شود تا دانش آموزان نتایج را با هم مقایسه کرده و نظر بدهند.
- ✓ دانش آموزان در تدریس نقش دارند.
- اگر دانش آموزان به اندازه کافی خلاق باشند، خودشان روش شروع کلاس یا یک موضوع خاص را پیشنهاد می‌دهند. معرفی موضوع درس بعهد ی معلم تنها نیست.
- ✓ دانش آموزان با هم ارتباط زیادی دارند.
- این روش تدریس فعال باعث می‌شود دانش آموزان موضوع درس را معرفی کرده، با هم کار کنند و به هم فیدبک بدهند. در نتیجه به مقدار زیادی با هم در ارتباط هستند. در این نوع کلاس، معلم بطور کامل توضیح می‌دهد که در آخر کلاس از دانش آموزان انتظار دارد چه چیزی را یاد گرفته باشند. بنابراین همه می‌دانند هدف کلاس و چیست.
- ✓ دانش آموزان از تکنولوژی استفاده می‌کنند.
- دانش آموزان برای انجام فعالیت‌ها و پروژه‌های خود از تکنولوژی به ویژه گوشی‌های موبایل استفاده می‌کنند. استفاده از تکنولوژی می‌تواند یک انگیزه قوی برای زبان آموزان خصوصاً نوجوانان باشد. به علاوه یکی از ارزان‌ترین و سریع‌ترین راه‌های یادگیری استفاده از اینترنت است.
- ✓ دانش آموزان بیشتر از هر کلاسی مشغول یادگیری هستند.
- دانش آموزان در این روش تدریس فعال، در کلاس راه می‌روند و با همکلاسی‌ها صحبت می‌کنند، در گروه‌ها با هم بحث و تبادل نظر می‌کنند و پروژه‌ها و فعالیت‌های کلاسی را با دوستان خود انجام می‌دهند. پس زمان زیادی از کلاس را صرف تعامل با دیگران می‌کنند. از آنجایی که مهارت شنیداری یکی از بخش‌های مهم یادگیری زبان است، دانش آموزان با گوش دادن به همدیگر، می‌توانند این مهارت را به خوبی تقویت کنند (Martinez, 2001).

انواع رویکردهای آموزشی دانش آموز محور

رویکردهای دانش‌آموز محور، در انواع و اقسام مختلفی دسته بندی می‌شوند. این رویکردها به صورت کلی همه زیر مجموعه‌ای از رویکردهای دانش‌آموز هستند. زیرمجموعه‌ای که همگی ویژگی‌های مشترک دانش‌آموز محور بودن را دارند اما تفاوت‌هایی جزئی نیز دارند. به همین دلیل این رویکردها تفکیک شده‌اند. برخی از این رویکردها عبارت‌اند از (Shemshack and Spector, 2020):

- ✓ رویکرد یادگیری مبتنی بر پروژه
- ✓ رویکرد مونته سوری
- ✓ رویکرد آموزشی مبتنی بر پرس‌وجو
- ✓ رویکرد آموزشی یادگیری مشارکتی
- ✓ رویکرد آموزشی شخصی
- ✓ رویکرد آموزشی یادگیری فضایی
- ✓ رویکرد آموزشی بازی گونه سازی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

- ✓ ورق خوردن کلاس درس
- ✓ رویکرد آموزشی والدورف
- ✓ روش آموزشی اسکوپ
- ✓ رویکرد آموزشی رجیو امیلیا

مزیت‌های نظام آموزشی دانش آموز محور

در سیستم آموزشی دانش آموز محور بیشترین تمرکز روی نیازهای تک تک دانش آموزان است. در این مدل آموزشی معلم باید نخست زمینه آموزشی منحصر به فرد هر یک از دانش آموزان را درک کرده و پیشرفت دانش آموز را در جهت اهداف آموزشی خاص ارزیابی کند. هدف مدل آموزشی دانش آموز محور ایجاد محیطی انعطاف پذیر و فردی برای دانش آموزان است.

- ۱- نقش آموزگار تغییر می‌کند: دیگر معلم آن شخصیتی نیست که در مقابل دانش آموزان بایستد و دانش را به آنها انتقال دهد. در این سیستم آموزشی معلم همانند یک معمار آموزشی عمل می‌کند که فرایند آموزش را تسهیل می‌کند.
- ۲- دانش آموزان مسئول آموزش خویش می‌شوند آموزگار و دانش آموز با هم همکاری می‌کنند و از گذر همین همکاری درباره فعالیت‌های ترم و مدل ارزیابی آن تصمیم می‌گیرند. وظیفه دانش آموز این است که به تصمیماتی که توسط خود او و آموزگار گرفته شده است، پایبند باشد و آنها را تا مقصد نهایی دنبال کند.
- ۳- کلاس درس دانش آموز محور به جای محتوا روی پروسه‌های یادگیری مرکزیت دارد: اینها مهارت‌های فرا شناختی هستند که دانش آموز می‌تواند آنها را در هر سناریوی آموزشی به کار ببرد. دانش آموزان در محیط‌های آموزشی جدید احتمال یادگیری بالاتری را دارند.
- ۴- دانش آموز دیگر ظرف منفعلی نیست که معلم آن را با دانش پر کند، بلکه بخش فعالی از فرایند آموزشی را تشکیل می‌دهد و ممکن است حتی در تدریس همکلاسی‌های خویش همکاری داشته باشد.
- ۵- کلاس درس دانش آموز محور روی مهارت‌های فکری منظم‌تر تاکید دارد همچون توانایی قضاوت و یا ارزیابی. دانش آموزانی که این مهارت‌ها را به طور کامل فرا می‌گیرند اطلاعات جدید را بهتر و سریع‌تر دریافت کرده و در شرایط مختلف به کار می‌بندند.
- ۶- علاوه بر ایجاد یک پایگاه اطلاعاتی قوی در خود این گونه دانش آموزان مهارت‌های یادگیری و خودآگاهی را در خود پرورش می‌دهند. از آنجایی که آنها باید در کنار دبیران خویش در تصمیم‌گیری شرکت کنند باید توجه بالایی داشته باشند که چگونه و از چه راهی بهتر یاد می‌گیرند، نقاط قوت و ضعف خود را ارزیابی کنند و براساس آن پیش روند.
- ۷- دانش آموزان مهارت‌های حمایت از خود را یاد می‌گیرند. آنها باید نیازهای خود را به طور منظم بیان و اظهار کنند. این بدان معناست که آنها نه تنها در بیان خود پیشرفت می‌کنند بلکه یاد می‌گیرند که به صورت مناسب و موثر با طیف وسیعی از مردم ارتباط برقرار کنند، از قشر دانش آموز گرفته تا معلم.
- ۸- دانش آموزان دلسرد و بی‌میل برای شرکت در آموزش خویش انگیزه بیشتری را دارند، زیرا سهم آنها در این فرایند کاملاً مشخص است. این گونه دانش آموزان می‌توانند در مسیر آموزشی قرار گیرند که برای آنها جالب و ثمربخش است و در نتیجه برای یادگیری مشتاق‌تر می‌شوند.
- ۹- کلاس‌های درس دانش آموز محور سیستم نهادینه ای دارند که به لطف آن می‌توانند سبک‌های مختلف یادگیری و چالش‌های خاص را با خود انطباق دهند. کلاس درس دانش آموز محور برنامه متناسب برای هر دانش آموز را ارائه می‌دهد لذا نیازهای خاص و یا ناتوانی‌های یادگیری خاص می‌توانند به صورت یکپارچه و موثر مورد توجه واقع شوند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

۱۰- تک تک دانش آموزان در کلاس درس دانش آموز محور احساس می‌کنند که مهم هستند، زیرا عقاید و نقطه نظرهای آنها بخش جدایی ناپذیر تجربیات کلاس آنها است (Pane et all., ۲۰۱۵).

مزایای استفاده از رویکرد آموزشی دانش آموز محور

به طور کلی نتایج استفاده از رویکرد آموزشی دانش آموز محور نشان می‌دهد که این رویکرد توانسته است مزایای بسیاری برای دانش آموزان و حتی دبیران نیز دارد. این رویکرد در سال‌های استفاده و تدریس خود، مزایایی را به همراه داشته است. مزایایی که در ادامه به برخی از آنها اشاره خواهیم کرد (Huang et all., ۲۰۱۲):

- ✓ تناسب محتوای آموزشی با علایق دانش آموزان
- ✓ ایجاد فرصت برای پیدا کردن مهارت‌های فردی توسط خود دانش آموز
- ✓ یاد گرفتن استراتژی‌های یادگیری توسط دانش آموزان
- ✓ یاد گرفتن خود کنترلی و نظارت بر خود دانش آموزان
- ✓ نظارت بر پیشرفت تحصیلی و رشد توسط خود دانش آموز
- ✓ رشد پیشرفت تحصیلی و بهبود وضعیت دانش آموزان
- ✓ بهبود مهارت‌های ارتباطی و همکاری دانش آموزان
- ✓ پیشرفت در توانایی تفکر و کار مستقل دانش آموزان
- ✓ افزایش علاقه دانش آموزان به فعالیت‌های مدرسه و به طور کلی آموزش
- ✓ ایجاد روابط قوی بین دانش آموزان و دبیران از طریق تجربیات مشترک
- ✓ تناسب محتوای آموزشی با علایق دانش آموزان
- ✓ استفاده از رویکرد آموزشی دانش آموز محور نشان می‌دهد که این رویکرد توانسته است مزایای بسیاری برای دانش آموزان و حتی دبیران نیز دارد

چالش‌های رویکرد آموزشی دانش آموز محور

مانند هر رویکرد و روش آموزشی دیگری، برخی از اشکالات احتمالی در رویکرد آموزشی دانش آموز محور نیز وجود دارد. البته خوشبختانه راه‌هایی برای کاهش این معایب یا استفاده از آنها برای ایجاد محیط‌های آموزشی سالم‌تر وجود دارد. یکی از نگرانی‌های رایج در استفاده از رویکرد آموزشی دانش آموز محور این است که این رویکرد باعث افزایش سروصدای دانش آموزان و هرج و مرج در فضاهای یادگیری مدارس می‌شود. این نگرانی کاملاً منطقی است. یک محیط یادگیری دانش آموز محور ممکن است بی‌نظم‌تر از محیط‌های معلم محور به نظر برسد (Pane et all., ۲۰۱۵).

با این حال، در نظر گرفتن توافقات مفید بین دبیران و دانش آموزان، برای از بین بردن این چالش می‌تواند راه‌گشا باشد. هنگامی که دبیران برای اولین بار با یک مدرسه مبتنی بر رویکرد آموزشی دانش آموز محور روبه‌رو می‌شوند، اغلب از هرج و مرج محیط‌های یادگیری دانش آموز محور تعجب می‌کنند. با این حال، در این رویکرد دانش آموزان درگیر در فعالیت‌های یادگیری انتخابی خود غوطه‌ور هستند. با پذیرش مقدار مشخصی از آشفتگی و سروصدا، مدارس دانش آموز محور ممکن است دریابند که شرایط مناسبی را برای دانش آموزان متعهد و مشتاق ایجاد کرده‌اند. البته به طور کلی این فضا و این مدارس، نیاز به مدیریت بهتر و بیشتری دارند. نیازی که سبب می‌شود تا مدیریت کلاس و هنجارها را به دانش آموزان تذکر داده و مسئولیت مدیریت پروژه‌ها و فعالیت‌های درون کلاس را بر عهده خود دانش آموزان قرار دهند (نادری و همکاران، ۱۳۹۹).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

نکته چالش برانگیز دیگر در این رویکرد این است که برخی دانش‌آموزان از نظر دانش و درک از دیگران عقب می‌مانند. با این حال، این توزیع نابرابر دانش نگرانی در این رویکرد ایجاد نمی‌کند. مدارس سنتی نیز هر روز با همین مشکل روبرو می‌شوند. با این حال، مدارس دانش‌آموز محور ممکن است مکانیسم موفق‌تری برای دور زدن آن داشته باشند. چالش دیگر در این رویکرد، می‌تواند عدم همکاری برخی دانش‌آموزان باشد. در واقع ممکن است برخی از دانش‌آموزان سخت‌تر از بقیه در این رویکرد عمل کنند. برای کمک به کاهش این مشکلات، مدارس می‌توانند راهکارهایی انعطاف‌پذیر را اجرا نمایند (عابدی و همکاران، ۱۳۹۹).

نقد نظریه آموزش دانش‌آموز محور

گرچه دیدگاه‌های نظریه دانش‌آموز محور برای بسیاری از آموزشگران، بسیار جذاب و انقلابی به شمار می‌رود اما این دیدگاه نیز از خنجر نقد منتقدین، آسوده نمانده است. بسیاری از نظریه پردازانی که معتقد به دیدگاه بنیادی نسبت به علم هستند و اصالت علم را باور دارند، نمی‌توانند با این جنبه از نظریه دانش‌آموز محور که علم را برداشتی شخصی از واقعیت اطراف می‌داند، کنار بیایند. این منتقدین معتقدند که علم، صرف‌نظر از افراد، وجودی مستقل و مجرد دارد و گرچه ممکن است برداشت هر فردی از آن متفاوت باشد اما این به معنای زیر سوال بردن و شک کردن در موجودیت مستقل واقعیت و علم نیست.

از طرف دیگر، بخش مهمی از انتقادات بر نظریه دانش‌آموز محور، مبتنی بر آموزش آزاد و برنامه درسی اختصاصی این نظریه است. همان‌طور که اشاره کردیم در این دیدگاه، هر فرد می‌تواند برنامه درسی مستقلی به فراخور نیاز و علاقه‌اش داشته باشد و نباید معنی از این بابت وجود داشته باشد، این مسئله در عمل هزینه‌گزافی را بر نظام آموزشی تحمیل می‌کند چرا که نیاز به افرادی دارد که مرتب برنامه‌های درسی را بر طبق نیازها و علایق دانش‌آموزان تنظیم کنند و برای هر مبحث امکانات آموزشی و تسهیل‌گران آموزشی استخدام کنند. شاید بتوان گفت که این دیدگاه بیشتر برای محیط‌های آموزشی کم‌تعداد پاسخگو است تا محیط‌هایی با تعداد بالای شاگردان؛ زیرا نمی‌توان چنین برنامه‌هایی را در ابعاد وسیع برای تعداد زیادی از دانش‌آموزان فراهم کرد. واضح است در مدرسی که بیش از ۴۰ نفر دانش‌آموز در یک کلاس هستند، حتی اگر معلم قائل به فردگرایی و علاقمند به شکوفایی فردی هر یک از دانش‌آموزان باشد، قطعاً نه فرصت و نه امکان رسیدگی خاص و منحصر به فرد به هر یک از دانش‌آموزان را دارد (Shemshack and Spector, ۲۰۲۰).

از سوی دیگر، ایجاد محیط غنی آموزشی بر طبق نظریات مونته‌سوری، نیاز به دارا بودن انواع وسایل کمک آموزشی دارد که هزینه تحصیل را برای محصلین بسیار بالا می‌برد. مدارس مونته‌سوری یکی از گران‌ترین مدارس در سراسر جهان هستند و تنها عده بسیار کمی از والدین از عهده تامین مخارج چنین مدرسی برمی‌آیند.

اما با وجود تمام نقدها، نمی‌توان نقش مثبت این نظریه را در تغییر دیدگاه نسبت به ماهیت دانش و ماهیت یادگیرنده و روند اکتساب دانش، انکار کرد به یمن ظهور این نظریه، مدارس امروز در جهان بیش از پیش مجهز به آزمایشگاه‌ها، وسایل کمک‌آموزشی، ابزار سمعی و بصری، محیط‌های آموزش فنی و حرفه‌ای و نیز توجه خاص مربی به شکوفایی فردی دانش‌آموزان شده است. صرف‌نظر از تمام انتقادات، رویکرد مثبت این نظریه نسبت به ماهیت انسان و علاقه ذاتی او به یادگیری، دیدگاه سنتی "چوب معلم گل است" و تنبیه کردن برای آموزش بچه‌ها را منسوخ کرده و بالاخص آموزش پیش از دبستان و مقطع ابتدایی را به‌طور کلی متحول نموده است (Chen, ۲۰۰۸).

نحوه ایجاد یک کلاس درس دانش‌آموز محور

متأسفانه، ایجاد یک محیط یادگیری دانش‌آموز محور همیشه آسان نیست. برای بسیاری، ایجاد یک محیط یادگیری دانش‌آموز محور از نظر تئوری عالی به نظر می‌رسد، اما عملی کردن آن داستان متفاوتی است. در زیر برخی از استراتژی‌ها و نکات

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

اثبات شده‌ای را ارائه می‌کنیم که می‌تواند محیط یادگیری دانش‌آموز محور را در کلاس درس شما به واقعیت تبدیل کند و به موفقیت برساند (عابدی و همکاران، ۱۳۹۹).

کلاس درس دانش‌آموز محور دقیقاً چیست؟ به طور خلاصه، کلاس درس دانش‌آموز محور یا محیط یادگیری دانش‌آموز محور، جایی است که تمرکز آموزش از معلم به دانش‌آموز منتقل می‌شود. هدف نهایی این روش، پرورش دانش‌آموزان مستقل است و این هدف با قرار دادن مسئولیت یادگیری در دست دانش‌آموزان حاصل می‌شود. بسیاری از طرفداران یادگیری دانش‌آموز محور استدلال می‌کنند که این یکی از موثرترین راه‌ها برای کمک به دانش‌آموزان برای توسعه‌ی مهارت‌های مورد نیاز خود برای حل مسئله و یادگیری مادام‌العمر است.

در محیط سنتی «یادگیری معلم محور»، معلم مرکز تجربه‌ی یادگیری است و نقش «فعال» تدریس را بر عهده می‌گیرد، در حالی که دانش‌آموزان نقش «انفعالی» یا پذیرنده‌تری را به عهده می‌گیرند. در مقابل، در محیط یادگیری دانش‌آموز محور، علایق دانش‌آموزان در کانون توجه قرار می‌گیرد و معلم به دانش‌آموزان حق انتخاب و حرف زدن می‌دهد. در کلاس درس دانش‌آموز محور، دانش‌آموزان نقش «فعال» تری در تجربه‌ی آموزش ایفا می‌کنند (نادری و همکاران، ۱۳۹۹).

تبدیل کلاس درس به یک جامعه

در یک کلاس درس سنتی، معلم صحبت می‌کند و دانش‌آموزان گوش می‌دهند. در یک کلاس درس دانش‌آموز محور، دانش‌آموزان صحبت می‌کنند، معلم گوش می‌دهد، مداخله می‌کند، در صورت نیاز گفت‌وگو را تسهیل می‌کند و سپس از مشارکت دانش‌آموزان تشکر می‌کند. با مشارکت مستقیم دانش‌آموزان در فرآیند آموزش و با توانمند ساختن آن‌ها برای تعامل با یکدیگر، دانش‌آموزان احساس می‌کنند که در یک اجتماع هستند. مهم‌تر از آن، به آن‌ها نشان داده می‌شود که آنچه احساس می‌کنند، آنچه برایش ارزش قائل هستند و آنچه به آن فکر می‌کنند، بیشترین اهمیت را دارد. در کلاس درس دانش‌آموز محور، معلم نه به‌عنوان آموزش‌دهنده، بلکه به‌عنوان تسهیل‌کننده و فعال‌کننده عمل می‌کند (Chen, ۲۰۰۸).

افزایش اعتماد و ارتباط

یک کلاس درس یا محیط آموزشی دانش‌آموز محور بدون اعتماد و ارتباطات باز، نمی‌تواند وجود داشته باشد. اعتماد و ارتباط آزاد با همیشه منصف بودن با دانش‌آموزان، گوش دادن به آن‌ها و اجازه دادن به آن‌ها برای صحبت، به دست می‌آید. اگر بلافاصله در ابتدای سال شروع به کار کنید، ایجاد یک کلاس درس دانش‌آموز محور بسیار آسان‌تر است. در آغاز هر سال تحصیلی جدید، از دانش‌آموزان خود بپرسید که دوست دارند کلاس درسشان در طول سال چگونه باشد و چه عملکردی داشته باشد؟ از آن‌ها بپرسید آیا قوانینی وجود دارد که برای اطمینان از اینکه تجربه‌ی کلاس انتظارات آن‌ها را برآورده کند، وضع شوند؟ به دانش‌آموزان ۱۵ دقیقه فرصت دهید تا بین خود بحث کنند و سپس پیشنهادات خود را روی تخته بنویسند. از قوانینی که دانش‌آموزان مطرح خواهند کرد، تعجب می‌کنید. همانطور که تخته با ایده‌ها و پیشنهادات آن‌ها پر می‌شود، متوجه خواهید شد که برخی از موضوعات مشترک ظاهر می‌شوند - دانش‌آموزان شما می‌خواهند شنیده شوند، دیده شوند، به آن‌ها ارزش داده شود و مورد احترام قرار بگیرند (Pane et all., ۲۰۱۵).

استفاده از فناوری

ایجاد یک کلاس درس با محوریت دانش‌آموز تماماً متکی به مشارکت است. هرچه بهتر بتوانید دانش‌آموزان را در هر فعالیت یا پروژه‌ای درگیر کنید، آن‌ها در فرآیند یادگیری مشارکت بیشتری خواهند داشت. در دنیای امروز، فناوری یکی از موثرترین ابزار برای جذب دانش‌آموزان است. فناوری آینده نیست، حال است. همه‌ی کارهایی که بچه‌ها این روزها انجام می‌دهند، حول محور فناوری می‌چرخد، به‌ویژه فناوری تلفن‌های هوشمند. به دانش‌آموزان اجازه بدهید و از آن‌ها دعوت کنید تا از ابزار وب رایگان

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

برای ارائه، سرپرستی و به اشتراک گذاشتن اطلاعات استفاده کنند. وقتی به دانش‌آموزان این فرصت داده می‌شود که ابزارهای وب و فناوری موجود را در فرآیند یادگیری ادغام کنند، آن‌ها شرکت‌کنندگانی مشتاق برای انجام فعالیت‌های آموزشی می‌شوند (Powell et al., ۲۰۰۸).

بحث و نتیجه گیری

در این مقاله، بررسی و تحلیلی جامع بر رویکرد دانش‌آموز محور در آموزش و پرورش ارائه شد. مفاهیم و رویکردهای مهم این رویکرد مورد بررسی قرار گرفت و چالش‌ها و مسائل مرتبط با پیاده‌سازی آن شناسایی شد. با توجه به مطالعات کتابخانه‌ای و راهنمایی‌های ارائه شده، مشخص شد که پیاده‌سازی مناسب رویکردهای دانش‌آموز محور در آموزش و پرورش نیازمند تغییراتی در ساختار سنتی آموزش و پرورش، ارتقای مهارت‌های ارتباطی و همکاری، بهره‌گیری از فناوری‌های نوین و توسعه مدیریت کلاس درس است. بنابراین، برای پیاده‌سازی مؤثر رویکردهای دانش‌آموز محور، لازم است تغییراتی در سیستم آموزش و پرورش انجام شود و از راهنمایی‌ها و پژوهش‌های کتابخانه‌ای استفاده گردد. همچنین، آموزش‌دهندگان و مدیران آموزشی نیازمند آموزش و آماده‌سازی مناسب برای اجرای این رویکرد هستند. به طور کلی، اجرای مؤثر رویکرد دانش‌آموز محور در آموزش و پرورش می‌تواند منجر به توسعه شخصیتی و توانمندی‌های دانش‌آموزان، افزایش انگیزه و علاقه آن‌ها به یادگیری، تقویت تعامل و همکاری و ارتقای کیفیت آموزش و یادگیری گردد. این رویکرد می‌تواند به سازماندهی مناسب محیط آموزشی و پیشبرد هدف‌های آموزشی مطابق با نیازها و خصوصیات دانش‌آموزان کمک کند.

رویکرد دانش‌آموز محور به طیف گسترده‌ای از برنامه‌های آموزشی، تجربیات یادگیری، رویکردهای آموزشی و استراتژی‌های حمایتی اشاره دارد. یادگیری دانش‌آموز محور به دانش‌آموزان این فرصت را می‌دهد که در مورد دو چیز تصمیم بگیرند: چه مطالبی را یاد می‌گیرند و چگونه آن را یاد می‌گیرند. این مفهوم گاهی اوقات به عنوان یادگیری شخصی نیز شناخته می‌شود. برخلاف رویکردهای معلم محور، این رویکرد دانش‌آموزان را به عنوان رهبر و تصمیم‌گیرنده در یادگیری خود درگیر می‌کند. آموزش دانش‌آموز محور به دانش‌آموزان اجازه می‌دهد در مقابل دریافت غیرفعال اطلاعات، دانش ایجاد کنند و یادگیری عمیق را تشویق می‌کند. رویکرد دانش‌آموز محور در درجه اول بر آنچه دانش‌آموز برای یادگیری باید انجام دهد تمرکز می‌کند نه بر محتوای دوره یا انتقال اطلاعات توسط معلم. در کلاس دانش‌آموز محور، فراگیران در آموزش خود انتخاب دارند، مسئولیت یادگیری خود را بر عهده دارند، دستاوردهای خود را می‌سنجند و در کلاس قدرت دارند. روش‌های تدریس دانش‌آموز محور تمرکز فعالیت را از معلم به یادگیرندگان تغییر می‌دهد. این روش‌ها شامل یادگیری فعال هستند که در آن دانش‌آموزان مسائل را حل می‌کنند، به سؤالات پاسخ می‌دهند، سؤالات خود را تنظیم می‌کنند، بحث می‌کنند، توضیح می‌دهند، مناظره می‌کنند یا در طول کلاس طوفان فکری می‌کنند. این روش‌ها به همه دانش‌آموزان فرصت یکسانی برای دسترسی و مشارکت در تمام بخش‌های آموزش می‌دهد. فعالیت‌ها را مطابق با نیازهای منحصر به فرد دانش‌آموزان تنظیم و اجرا می‌کند. در نهایت، با توجه به اهمیت و تأثیرات مثبت رویکرد دانش‌آموز محور در فرآیند آموزش و پرورش، پژوهش‌های بیشتری در این زمینه توصیه می‌شود تا بتوان مانع‌ها و موانع پیاده‌سازی این رویکرد را شناسایی و راهکارهای موثری برای اجرای آن در آموزش و پرورش تدوین کرد.

منابع

- ۱- نادری، فاطمه، آیتی، محسن، خامسان، احمد. (۱۳۹۹). نقش صلاحیت و اخلاق حرفه‌ای در نگرش دبیران مقطع ابتدایی به شخصی‌سازی یادگیری. اخلاق زیستی، ۱۰(۳۵)، ۱-۱۱.
- ۲- نیلی احمدآبادی، محمد رضا، تقی‌یاره، فتانه، علی ابادی، خدیجه، پورروستایی اردکانی، سعید. (۱۳۹۹). اثربخشی روش یادگیری شخصی‌سازی شده مبتنی بر سبک‌های شناختی بر سواد رسانه‌ای پژوهش‌های ارتباطی، ۲۷(۱۰۲)، ۱۷۱-۱۸۹.
- ۳- Chen, C. M. (۲۰۰۸). Intelligent web-based learning system with personalized learning path guidance. *Computers & Education*, ۵۱(۲), ۷۸۷-۸۱۴.
- ۴- Powell, S., Tindal, I., & Millwood, R. (۲۰۰۸). Personalized learning and the Ultraversity experience. *Interactive Learning Environments*, ۱۶(۱), ۶۳-۸۱.
- ۵- Huang, Y. M., Liang, T. H., Su, Y. N., & Chen, N. S. (۲۰۱۲). Empowering personalized learning with an interactive e-book learning system for elementary school students. *Educational Technology Research and Development*, ۶۰(۴), ۷۰۳-۷۲۲.
- ۶- Pane, J. F., Steiner, E. D., Baird, M. D., & Hamilton, L. S. (۲۰۱۵). *Continued Progress: Promising Evidence on Personalized Learning*. Rand Corporation.
- ۷- Zhang, L., Basham, J. D., & Yang, S. (۲۰۲۰). Understanding the implementation of personalized learning: A research synthesis. *Educational Research Review*, ۳۱, ۱۰۰۳۳۹.
- ۸- Grant, P., & Basye, D. (۲۰۱۴). *Personalized learning: A guide for engaging students with technology*. International Society for Technology in Education.
- ۹- Martinez, M. (۲۰۰۱). Key design considerations for personalized learning on the web. *Journal of Educational Technology & Society*, ۴(۱), ۲۶-۴۰.
- ۱۰- Shemshack, A., & Spector, J. M. (۲۰۲۰). A systematic literature review of personalized learning terms. *Smart Learning Environments*, ۷(۱), ۱-۲۰.